

Informe sobre l'estat dels rius d'Andorra 2003

Mostreig de primavera

Què és el Projecte Rius?

Dins el marc de l'Any Internacional de l'Aigua Dolça, l'Associació per a la Defensa de la Natura (ADN) ha plantejat a diferents col·lectius de la societat andorrana i persones interessades en col·laborar en les tasques de protecció i millora dels ecosistemes fluvials, el Projecte Rius.

El Projecte Rius és un projecte d'educació ambiental que va néixer a Catalunya, i que té com a objectiu principal la sensibilització ciutadana sobre la conservació i millora dels nostres rius, afavorint l'acostament de la població cap el nostre entorn natural. Amb el Projecte Rius podem conèixer com són els rius i com funcionen, quins organismes hi podem trobar, la seva importància econòmica, social i ambiental, els problemes que pateixen i què fer per millorar-los.

L'eina bàsica per a la seva aplicació són les inspeccions de riu, que consisteixen en unes visites en grup al riu realitzades periòdicament (un cop l'any com a mínim, primavera i/o tardor) en un tram escollit. En aquestes inspeccions s'utilitza material molt didàctic per analitzar l'ecosistema fluvial, fent una descripció del tram de riu (mesures del riu, marges del riu, color, olor i aparença de l'aigua, estructura i alteracions de la llera del riu, usos del sòl...) i un estudi de l'ecosistema aquàtic (amplada, fondària, cabal del riu, característiques físiques, químiques i biològiques), entre altres.

Després d'una etapa pilot realitzada l'any 2002 amb el suport del Ministeri d'Agricultura i Medi Ambient, enguany estem treballant per consolidar el Projecte gràcies a la implicació de la Comissió andorrana per l'Any Internacional de l'Aigua Dolça.

Des de l'ADN hem fet la primera inspecció de primavera dels diferents rius d'Andorra, amb l'obtenció d'una sèrie de resultats i conclusions força interessants, que us detallem en l'informe següent.

Informe Primavera 2003

Dates d'inspecció: 8, 10 i 11 de maig 2003

Llocs inspeccionats: 10 punts de referència repartits per les diferents conques del Principat.

- Gran Valira: Aixovall
- Valira del Nord: a baix de La Massana, a dalt de Llorts
- Valira d'Orient: Encamp, Canillo, Grau Roig
- Riu d'Incles (fons de la vall)
- Riu de Segudet (200 m a sobre de l'Auditori)
- Riu d'Os (a baix de Bixessari)

Metodologia:

- Descripció del color, olor i característiques físiques i químiques de l'aigua
- Valoració de la presència de deixalles i col·lectors
- Estimació visual de l'estat de la vegetació de ribera
- Estimació de la biodiversitat de macroinvertebrats i recerca d'espècies indicadores.

Resultats principals:

- 1) La qualitat de l'aigua apareix com bona i sense pol·lució que es pugui detectar visualment o olfactivament en una gran part dels llocs mostrejats. Aquest resultat pot semblar normal, ja que el mostreig s'ha fet al final del període de desglaç, en un moment en què el nivell de l'aigua és molt més alt que la mitjana anyal.
No obstant, cap de les estacions pertanyents al Valira d'Orient o al Gran Valira entren en aquestes consideracions. Des de la sortida de la depuradora de l'estació de Grau Roig l'aigua flueix amb un color blanquinós, i els primers signes de pol·lució són ben visibles (escumes). Després d'Encamp, l'aigua fa una forta olor de claveguera i ha perdut la seva transparència. Al nivell d'Andorra la Vella, i riu avall, l'aigua té un color de blanquinós a gris, que indica la presència de pol·lució química i orgànica.
- 2) A totes les estacions mostrejades s'han trobat deixalles. Amb un nivell mínim als petits rius: Incles, Segudet i Os; i amb un nivell màxim aigües avall dels nuclis urbans, sobretot Canillo, Encamp, Andorra la Vella i l'estació de Grau Roig. Normalment són deixalles de plàstic o de vidre d'origen domèstic, i restes d'obres i construccions (runes).
- 3) Com ja va ser descrit en l'estudi "Els boscos de ribera d'Andorra: tipificació, cartografia i estat de conservació" realitzat pel departament de Medi Ambient, Ministeri d'Agricultura i Medi Ambient l'estat de la vegetació de ribera és bastant dolent en tot el tram dels rius estudiats. A mesura que ens desplacem riu avall, més urbanitzats estan els seus marges. Aquest paràmetre és molt important perquè la vegetació de ribera és un element clau en la vida de la fauna de la vall, en la biodiversitat fluvial i en la depuració natural de les aigües del riu.
- 4) La diversitat màxima d'insectes aquàtics (macroinvertebrats) va ser trobada en el riu d'Incles, que apareix com el riu més ben conservat d'aquest estudi, amb presència de moltes espècies. El riu d'Os, el riu de Segudet i la Valira del Nord presenten un estat prou bo, amb presència d'espècies indicadores de bona qualitat de l'aigua. Del Valira d'Orient, fins al nivell d'Encamp es troben encara algunes espècies indicadores de la bona qualitat de l'aigua, però aigües avall la qualitat davalla ràpidament. A l'altura d'Aixovall només s'han pogut observar sangoneres i colònies de bacteries enganxades a les pedres, elements indicadors d'una molt baixa qualitat ambiental.

Conclusions:

D'aquest estudi parcial surten algunes conclusions clares. Per comparació, el Valira del Nord apareix molt més net que el Valira d'Orient, amb una qualitat d'aigua i una qualitat biològica molt superiors. Es pot dir que des del principi el Valira d'Orient té un nivell de pol·lució destacable, que esdevé molt important als trams més baixos. Es pot dir també que en les parts més baixes el Gran Valira està ecològicament mort.

Aquest alt nivell de pol·lució és degut a tres paràmetres:

- Una població massa important en la vall principal, amb dèficit o mal funcionament de les depuradores.
- Una destrucció important dels marges del riu, que quan existeixen contribueixen a la depuració natural de les seves aigües, o de les aigües que hi arriben (pluja, rierols...).
- Excés d'obres i moviments de sediments a dins del llit del riu, amb utilització de dics de terra per fer passar les grues.

Les tones de terra que es dipositen a dins del riu per fer les obres són emportades pel corrent i sedimenten entre la grava i els còdols. Aquest fenomen ofega i fa desaparèixer la fauna que es desenvolupa en aquest entorn, ja que la qualitat de l'aigua és bastant dolenta, i el llit del riu al nivell d'Andorra la Vella està completament cimentat i constitueix una zona abiòtica.

Per aturar aquesta destrucció sistemàtica, regenerar allò que encara és possible, i oferir als nostres fills uns rius vius, sense pudor, demanem al Govern i als comuns:

- Acabar el més aviat possible el pla de sanejament i la construcció de les depuradores.
- Prohibir totes les obres o intervencions de maquinària a dins del llit dels rius.
- Prohibir l'edificació i els moviments de terres en una zona mínima de 50 m a banda i banda dels rius.
- Aturar els programes de canalització i de recobriment que estan previstos.
- Iniciar un programa de recuperació de la vegetació de ribera al llarg de tots els rius.

És llastimós tenir uns rius tan degradats en un país on la qualitat de l'aigua hauria de ser de les més elevades.

Projecte Rius

Associació per a la Defensa de la Natura (ADN)

Projecte realitzat amb el suport de la Comissió andorrana per l'Any Internacional de l'Aigua Dolça

Més informació:

Apartat de correus espanyols 96 (Andorra la Vella)

Tel. 86 60 86

A/e: adn@andorra.ad